

FIGYELŐ SZOLGÁLAT

Ebben a rovatban folyamatosan ismertetjük a könyvtártudománnyal és szakirodalmi dokumentációval foglalkozó szakkönyvek és külföldi szaklapok folyóiratcikkeit, valamint közöljük az elkészült fordítások, az új műszaki segédkönyvek, az új műszaki folyóiratok és az OMKDK-ban elkészült irodalomkutatások jegyzékét.

.o.

KÖNYVSZEMLE

7/K/67

371.315.7
371.694

GEE, R.D.: Teaching machines and programmed learning. A guide to the literature and other sources of information. /Oktatógépek és programozott oktatás. Utmutató az irodalomhoz és egyéb információs forrásokhoz./ 2.ed. Hertis, Hatfield, 1965. 128 p.

R.D.GEE, a kötet összeállítója, a HERTIS /Hertfordshire County Council Technical Library and Information Service = Hertfordshire-i Műszaki Könyvtár és Tájékoztató Szolgálat//Anglia/ egyik könyvtárosa, a Library Association /Könyvtár Szövetség/ 1965-ös pályázatán díjat nyert "Algorithmic mathematical reinforcement" /Agoritmikai matematikus megerősítés/ c. dolgozatával, amely könyvtárosi szemmel fordul a programozott oktatás és az oktatógépek problematikájára felé.

A témával való érdemi foglalkozás adhatta számára az ötletet a kötet összeállításához, amely lényegesen több, mint egyszerű bibliográfia: könyv- és folyóiratcímeken kívül programozott tankönyveket, s különféle címjegyzégeket is felsorol, vagyis egy kötetben az érdeklődő szakember szinte minden lényeges adathoz hozzájuthat.

A kötet első kiadása az 1963-ban, a Hatfieldi Műszaki Főiskolán tartott szimpóziummal kapcsolatban jelent meg. Azóta a publikációk száma annyira megnövekedett, hogy a terjedelem is szinte kétszerese lett az előzőnek.

Az első rész felöleli a programozott oktatás és az oktatógépek megközelítően teljes angol-amerikai irodalmát. A német és szovjet

publikációk közül azonban csak válogatott anyagot közöl, valószínűleg ezek kevésbé voltak hozzáférhetők azokban az angliai könyvtárakban, amelyek anyaga alapján a kötetet összeállította.

A szerkesztő a bibliográfia minden egyes tételét rövidebb-hosszabb annotációval látja el. Pontos szerkesztési szempontja, hogy a gyűjteményes köteteknél felsorolja az egyes tanulmányokat is, majd ezeket külön a megfelelő tárgykörnél részletesen ismerteti. Feltünteteti a cikk, vagy mű referálásának adatait is.

GEE az igen terjedelmes anyagot 12 fő tárgykör szerint csoportosítja, ezeken belül pedig még szűkebb témakörökre bontja, amennyiben az anyag természete azt megköveteli.

A bibliográfia felosztása a következő:

Az oktatógépek definíciója /3 tétel/.

Általános kérdések: könyvek, monográfiák, kutatási jelentések /66 tétel/. Folyóiratcikkek; csoportosításuk időhatárok szerint történik, s ebből igen jól lemérhető a folyóiratcikkek számának rohamos emelkedése: 1950-ig /5 tétel/, 1951-1960 /41 tétel/, 1961-1965 /150 tétel/.

Szakirodalmi szemlék /14 tétel/.

Kísérletek /56 tétel/.

Pszichológiai szempontok /51 tétel/.

Programozás:

Általános elmélet, módszerek és problémák /113 tétel/.

Programkészítés /25 tétel/.

Összehasonlító kutatások a programkészítés terén /46 tétel/.

A válaszadás módja /15 tétel/.

Alkalmazások az oktatás különböző területein:

Ügyvitel és ipar /84 tétel/.

Katonai képzés /24 tétel/.

Nyelvoktatás /21 tétel/.

Egyéb alkalmazások /könyvtár stb./ /14 tétel/.

Speciális oktatógépek /31 tétel/.

A holnap: a számítógéppel vezérelt rendszer /57 tétel/.

Társtudományok:

Kibernetika /8 tétel/.

Oktatáspszichológia /34 tétel/.

Bibliográfiák és indexek /18+10 tétel/.

A második rész a programozott tankönyveket és azok bibliográfiáit ismerteti. A következő tárgykörökben közli az anyagot:

Számítógépek és számítógép-programozás /14 tétel/.

Villamosságtan és elektronika /11 tétel/.

Nyelvek, terminológia, nyelvtan /19 tétel/.

Matematika:

Elemi fokon /37 tétel/.

Haladó fokon, alkalmazott matematika /21 tétel/.

Természettudományok /főként fizika, kémia/, /11 tétel/

Egyéb /25 tétel/.

A harmadik rész címjegyzékeket tartalmaz:

1. Angol oktatógépeket gyártó cégek jegyzéke. A felsorolás 21 cég címadatait, gyártmányait és azok legfontosabb jellemzőit közli.

2. Az angol piacon beszerezhető oktatógépek márkaneveinek /28 tétel/ indexe.

3. Angol cégek jegyzéke, amelyek programokat állítanak elő. 19 cég címadatait, a programok tárgykörét, programozási formáját, néha a programok számát és átlagos árát adja meg.

4. Angol felsőoktatási intézmények felsorolása, ahol kutatások és kísérletek folynak /16 intézmény/.

Az egyes intézményeknél megemlíti a neves szakembereket, akik a kutatásokat irányítják, közli a legfontosabb tudnivalókat, kiadványaikat, az állami támogatás mértékét, tanfolyamokat, kísérleteket, programokat stb.

5. Az előbbiekhöz hasonló módon számol be 21 egyéb angol és 17 amerikai szervezet tevékenységéről.

6. Az utolsó összeállítás 17 - angol, amerikai és német - folyóirat legfontosabb adatait tartalmazza: kiadó, főszerkesztő, periodicitás, előfizetési ár stb.

A jól összeállított, könyvtárosi pontossággal szerkesztett kötetet a szerzők, szervezetek és gépek kereszt-indexe egészíti ki.

/Mesterházy-Nagy M./

8/K/67

001.8.003.1

LIPETZ, B.A.: The measurement of efficiency of scientific research. /A tudományos kutatás hatékonyságának mérése./ Carlisle, Mass., 1965. Intermedia, Inc. XV, 262 p.

Könyvéhez irt bevezetésében a szerző megállapítja, hogy a tudományos kutatás hatékonyságának mérése, illetve alkalmas objektív mérési módszerek kidolgozása a tudományos kutatás exponenciális növekedésének következtében keletkezett szükségesség. A tudományos munkák, eredmények, az intézményes tudomány e rendkívül nagyarányú növekedése természetesen megfelelő anyagi támogatást igényel, s ez a tudományos kutatótevékenységre fordított összegek rendkívül nagy ütemű emelkedését vonja maga után. A tudományos kutatás szervezésével, illetve az egyes országok tudánypolitikájával foglalkozó szakirodalom legújabbban már megegyezik abban, hogy egyetlen ország, egyetlen kormány sem tud lépést tartani a fejlődés ilyen nagy ütemével, s a tudományfejlesztés területén a pénztámogatás mértéke a legtöbb fejlett országban már-már megközelíti azt a szintet, amely bizonyos mértékben határt szab további növelésének. Éppen ezért az utóbbi néhány évben egyre nagyobb körben terjed az a felismerés, hogy a tudományos munka hatékonyságának fokozásával lehet és kell a tudományos növekedés lehetőségeit biztosítani.

Ez a növelési mód azonban nem mindenki előtt népszerű - s ezt a szerző is megállapítja - hiszen sokan attól tartanak, hogy a pénztámogatás csökkentésével a kutatás rendelkezésére álló tudományos eszközök, berendezések és felszerelések is csökkenni fognak, azaz beszerzésükhöz nem lesz elég pénz. /Itt természetesen a fejlesztés ütemének csökkentéséről van szó, nem a jelenlegi szint lefaragásáról. Nagy-Britanniában például a kormány ilyen irányú szándéka rendkívül nagy riadalmat keltett, s hónapokig háborgott a tudományos közvélemény./

A hatékonyságnövelés szükségességének bizonyítása után a szerző azzal a céllal kezd munkájához, hogy tisztázza a hatékonyság fogalmát a tudományos kutatással kapcsolatban, elemezze a hatékonyság fogalmának operatív értelmezését ezen a területen, s rávilágítson arra, hogy a tudományos kutatótevékenység mely területein van jelentősége a hatékonyság vizsgálatának.

A mű elsősorban arra törekszik, hogy bemutassa azokat a megközelítési módokat, melyek segítségével az objektív hatékonysági mérések a tudományos kutatásra alkalmazhatók annak érdekében, hogy a kutatótevékenység "termelékenységét" fokozzák. A kötet első fejezete a tudományos kutatás hatékonyságmérésének szükségességét fejtegeti. A második fejezet a jelenleg ismert hatékonyságvizsgálati módszerek kritikai elemzését adja, majd a harmadik fejezet a hatékonyságvizsgálat érvényességét és határait elemzi. A következő fejezet a tudományos kutatás ismétlődő eredményeiről értekezik, s ezen belül a tudomány célkitűzéseit vizsgálja. Az ötödik és az ezt követő fejezetek a kutatás objektív mérési módszereinek elméletével és gyakorlatával foglalkoznak, s a szerző javaslatot tesz néhány új mérési módszerre. Az utolsó fejezetben mondanivalóját összegezi, s megállapítja, hogy a kutatás megbízható méréséhez még további vizsgálatokra van szükség. A terjedelmes bibliográfiai függelék széleskörű áttekintést nyújt a probléma amerikai irodalmáról.

/Székely D./